

TAKÁCS MÁRIA: KAPD EL A RITMUST!

A sérvműtéttől a kasztrálásig

KOVÁCS KATA

SPORT ÉS IDENTITÁS AZ EURÓPAI LGBTQ-KÖZÖSSÉG VILÁGÁBAN.

Miután óriási port kavart, hogy idén, a játékok történetében először részt vehet az olimpián transznemű versenyző – az új-zélandi származású atléta, Laurel Hubbard –, a brit műugró Tom Daley pedig győzelme utáni nyilatkozatával szintén az LGBTQ-közösségnek küldött bátorító üzenetet, a versenysport és a nemi identitás kapcsolata egyre többeket foglalkoztat. Aktuálpolitikai vetületei miatt a másság megértéséről és elfogadásáról szóló történetek 2021 Magyarországon nagyot robbannak, még akkor is, ha – mint a *Kapd el a ritmust!* esetében is – az alkotók a forgatás pillanatában nem is láthatták még, milyen felkorbácsolt hangulatba érkezik majd alkotásuk. Dér Asia és Haragonics Sára filmje, az *Anyáim története* és Bakony Alexa mozija, a *Tobi színei* a legfrissebb példák erre, és Takács Mária (*Eltitkolt évek; Meleg férfiak hideg diktatúrák*) – a rendező szavaival élve televíziós riportfilmnek szánt – munkája ugyancsak ebbe a sorba tartozik. Simonyi Balázs *Ultrá-*

jához hasonlóan a *Kapd el a ritmust!* is öt sportoló történetén keresztül beszél teljesítményről, démonokról és a mozgás gyógyító és összetartó erejéről. A négy országból származó szereplők nyilatkozatai elsősorban a nemi binaritás elvén alapuló sportvilág viszásságaira világítanak rá.

A film egyik központi kérdése természetesen a *coming out*. A Glasgow-ban élő Natalie számára nem az ökölvívás maskulin világa okozza a valódi fejtörést, hanem apja, akinek mindig is voltak homofób és rasszista megnyilvánulásai, ezért sosem merete nyíltan felvállalni előtte, hogy meleg. A film egyik magyar szereplője, a futó Török Benjamin Forest hasonló problémákkal küzd, mint Natalie: számára a szülői elfogadás nem opció. Szegénységben, gárdista apa mellett nő fel, és amikor ráébredt, hogy meleg, szó szerint a saját életét féltette.

„Társadalmi küldetést teljesítenek”
(Natalie Deans)

A másik magyar megszólaló, Hegedűs Csaba futóedzéseket tart és üres óráiban szívesen bulizik *drag queen*ként. Az ő alakján keresztül a legszembetűnőbb az az

önfeledtség és tiszta életszeretetet, amit a sporton keresztül meg lehet tapasztalni. A Kelet-Berlinben felnőtt Jessi azok közé tartozik, akik számára nem a családi *coming out* okozta az első nagy törést, hanem az, hogy a teremhoki sportszövetség, tudomást szerezve arról, hogy transznemű, előírta, hogy távolítsa el a péniszét. Jessi végül a focinál kötött ki, bizonyítva, hogy az LGBTQ-személyek számára a legegyszerűbb még mindig az amatőr közegnél maradni.

Az interjúk között akad jól eltalált, de kifejezetten rosszul felvett és vágott, kevés eredeti ötlettel, így a film összességében hullámzó minőségű, erejű. Bántó és kissé átgondolatlan, amikor a még oly ártatlan és szép üzeneteket az alkotók a kamerába mondatják, vagy amikor a szereplők a küzdelmeikről beszélve hosszan a könnyeiket törölgetik. A film leghitelesebb pillanatai nem azok, amikor a másság és a sport, hanem amikor a másság és a család kapcsolata kerül szóba. Az összes közül a bolgár származású, intersexuális Pol története a legmeggrázóbb. Minthogy Magyarországon a diskurzus egyik tárgya éppen a nemváltó műtéteket érinti, különösen szomorú, amikor Pol a gyerekkorában, beleegyezése és tudta nélkül vele történt, orvosok által forszirozott – akkoriban bevett szokásnak számító – kasztrálását meséli el. A műtét derékba törte a sportkarrierjét, és tulajdonképpen az életét is, minthogy felnőtt korára ráébredt, férfiként szeretne élni. A film legbátrabb momentuma, hogy az alkotók szóba bírták a férfi szüleit is – az egyszerű, vidéki, idős emberek megtörtén vallanak arról, hogy egész életükben bánták a műtétet, amelyet követően a gyermekük szexualitását övező értetlenségük és szégyenük természetesen cseppet sem szűnt meg.

Takács Mária riportfilmjének és a hozzá hasonló alkotásoknak nem a pusztán ismeretterjesztés a feladata. Társadalmi küldetést teljesítenek, hiszen olyan élethelyzetekről számolnak be, melyek realitását megismerve talán eljuthatunk az előítéletekkel való leszámolásig.

KAPD EL A RITMUST! – magyar, 2021. Rendezte: Takács Mária. Kép: Kovács Claudia és Szőnyi István. Zene: Hodován Milán. Szereplők: Török Benjamin Forest, Michaela Jessica Tschitschke, Pol Naidenov, Natalie Deans, Hegedűs Csaba. Gyártó: Civil Művek / Leap Sports Scotland / Discover Football Germany. 67 perc.

